

Bogusław Kreja

Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie 3

do druku przygotowała Ewa Rogowska-Cybulska

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2005

Spis treści

PRZEDMOWA / 9

ZAGADNIENIA FONETYCZNE I MORFONOLOGICZNE / 12

Problemy z akcentem w formach czasownikowych typu *robiliśmy* / 12

Gabilotka ‘gablotka’ / 14

Gooledź ‘gołoledź’, *okeć* ‘łokieć’ itd. / 16

Ślizgać się, ale *śliski*, *ślisko*, też *mazgać się* i *mazgaj* / 18

Bestry ‘pstry’, *metły* ‘mdły’ / 22

Problem dźwięczności w wygłosie w wyrazach typu *kod*, *smog*, *dog*, *blog* / 23

Gulasz – w dopełniaczu: *gulaszu* czy *gulażu* (*gularzu*)? / 25

Krąg, *kręgu* i *kręgu*, *kręgu* / 27

Łabędź czy *łabądz*, też *żołądz* czy *żołędź* / 30

W portferze, o Gargamerze / 32

Nie pryska czy *nie pryszcze?* / 33

ZAGADNIENIA FLEKSYJNE / 35

Problem biernika rzeczowników nieżywotnych / 35

Papieskie *Przyjdą zaś* / 36

Kociewskie *co robiłeś* ‘co robiłaś’ / 37

Problem nieodmienności rzeczowników zapożyczonych kończących się na *-s* / 39

ZAGADNIENIA SŁOWOTWÓRCZE / 44

Akces czy *akcesja?* / 44

Gospodarka / 47

Grekokatolicki, ale *grekokatolik* / 50

Problem licznych formacji na *-izacja* // *-yzacja* / 52

Przedszkolanka / 60

Schody / 64

Skoczkini? *skoczka?* / 66

Przymiotnik od nazwy miasta *Turek*: *turecki* czy *turkowski?* / 68

Przymiotnik *wdzyżański* od *Wdzydze?* / 71

Czasowniki na *-nąć* o charakterze ekspresywnym / 73

Wzbogacić, *wzmocnić*, *wznowić* / 76

Kocieskie czasowniki zdrobniałe typu *idźkaj*, *weźkaj* / 78

Sciemniać / 80

ZAGADNIENIA FRAZEOLÓGICZNE / 81

Czeski film, Jestem czeska // czeski i (On jest) nieprzemakalny / 81

O wyrażeniach z przymiotnikiem flagowy / 84

ZAGADNIENIA SEMANTYCZNE / 86

Majdrować / 86

Martwy i zmartwić / 88

Naręczny koń – jak to rozumieć? / 89

(Stary) piernik / 91

Wsolić, wpieprzyć / 93

Kariera wyrazu zagłębienie / 95

ZAGADNIENIA SKŁADNIOWE / 101

Jażem tam nie była, Ja żem tego nie wziół... / 101

– Nie dasz mi tego? – Nie! // Tak! / 105

Niezbyt mądry czyli ‘głupi’, sprawny inaczej czyli ‘niesprawny’ itp. / 107

Transmisja obrad Sejmu czy transmisja z obrad Sejmu? / 111

Sprawy szyku

Problemy ze składnią zaimka który

ZAGADNIENIA ETYMOLOGICZNE / 113

Do siego roku, też latoś i dziś / 113

Kaszubski poczurk / 114

Dwojaki rajcować, też raić (< rajca), ale i rajc / 115

ZAGADNIENIA ONOMASTYCZNE / 120

NAZWISKA

Nazwisko Go / 120

Gustloff / 122

Kręcki / 123

NAZWY MIEJSCOWE

Rzeczowniki gród i miasto a nazwy miejscowe na -ów i -owo / 126

Pochodzenie nazwy Gdańsk / 128

Do Gniewu czy do Gniewa? / 130

Słoweńskie Kočevje a pomorskie Kociewie / 133

Malborczyk czy malborżanin (// malborczanin)? / 136

NAZWY RZECZNE

Wierzycyca, Węgiermuca i Szoryca / 139

NAZWY ULIC

Ulica Kraśnięta i ulica Krośnięta / 142

Na ulicy Woroniczej? / 144

Ulica ks. Józefa Zator-Przytockiego? / 147

ZAGADNIENIA ORTOGRAFICZNE / 152

Sobór Watykański, ale sobór trydencki? / 152

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓW / 154